WYNIA'S WEEK

Het nieuwe pensioenstelsel moet een nooduitgang krijgen

Door Eduard Bomhoff - 3 augustus 2024
Geplaatst in Pensioenen

Een Olympische boogschutter die twee dagen niet helemaal goed schiet, moet naar huis. Maar als de president van De Nederlandsche Bank nu al dertien jaar misschiet, gebeurt er niets. Hoewel er door gokpartijen 130 miljard euro is weggegooid bij de pensioenfondsen, er een onmogelijke pensioenwet geforceerd aan de sector is opgelegd, er in de persoon van Frank Elderson een foute man naar de ECB in Frankfurt is gestuurd en er overbodig personeel is aangetrokken voor 'biodiversiteit'. En dat alles terwijl DNB in 2023 ook nog eens 3,5 miljard euro verlies leed.

Dat DNB-president Klaas Knot er nog steeds zit, is natuurlijk vooral de schuld van de Tweede Kamer. Daar komt hij eens per jaar over de vloer voor een 'rondetafelgesprek'. Ook laat Knot zich zo'n twee keer per jaar welwillend interviewen in *Buitenhof*.

Vergelijk dat eens met de politieke voortvarendheid in Amerika. Negen dagen na de mislukte moordaanslag op Donald Trump, waarbij een toeschouwer om het leven kwam, verscheen Secret Service-baas Kimberly Cheatle op een hoorzitting van een speciale commissie van het Huis van Afgevaardigden om scherpe vragen te beantwoorden. De dag daarna moest haar baas haar wel ontslaan.

Gaten in de pensioenwet

Gelukkig hebben we sinds de verkiezingen van 22 november 2023 wel Agnes Joseph, Tweede Kamerlid namens NSC. Ze is nu al voor de tweede keer tegen Knot in actie gekomen met 21 schriftelijke vragen.

Het nieuwe pensioenstelsel moet een nooduitgang krijgen

Laat mij kort uitleggen hoe Joseph heel systematisch wijst op de gaten in de nieuwe pensioenwet en ook een nooduitgang aanwijst.

Zoals bekend wil DNB dat iedereen een individuele pensioenpot krijgt en daarvoor moet dus het vermogen van de pensioenfondsen op een zuivere manier worden opgedeeld. Dat vereist twee berekeningen.

De eerste berekening gaat over hoeveel iedereen heeft gespaard. Daarover zei Joseph op 18 januari in haar maidenspeech in de Tweede Kamer: 'Ik kom zelf uit de deelnemersadministratie. Dat was waar ik werkte. Deze transitie is eigenlijk gewoon een enorme IT-transitie. Pensioenfondsen hebben allemaal oude IT-systemen waar we nu 20 miljoen pensioen in hebben. Daar zit 1500 miljard euro in voor 10 miljoen mensen. We moeten binnen vier jaar al die IT-systemen omzetten in nieuwe IT-systemen. Er moet een wonder gebeuren wil dit lukken. Het erge vind ik ook nog dat dat invaren helemaal niet nodig is.'

Onder het huidige stelsel is het voldoende om te weten hoeveel jaar iemand heeft gewerkt en wat het 'middelloon' is waaruit het pensioen wordt berekend. DNB wil nu dat we alsnog (zo nodig vijftig jaar na datum) nagaan hoeveel er iedere maand is gestort door werkgever en werknemer en met hoeveel al die bedragen over decennia zijn gestegen door rendement op de beleggingen. 'Niet realistisch', zegt Joseph.

De tweede berekening is in welk tempo het pensioenfonds dan die individuele pot mag gaan uitkeren. De juristen bij DNB eisen daarvoor een schatting van rente en inflatie voor elk toekomstig jaar tot aan 2074. De zieke logica van de nieuwe wet vereist inderdaad dat we per persoon uitrekenen hoeveel die per maand mag ontvangen.

(Even tussendoor: in *Wynia's Week* heb ik een aantal keren de technische fouten van die berekeningen besproken, maar mijn artikelen werden doodgezwegen door DNB. Ik benaderde twee leden van de commissie die de scenario's maakt met de suggestie om er eens privé over te spreken, maar daar bestond geen behoefte aan. Toen ik – bij wijze van tweede poging – een samenvatting van mijn kritiek publiceerde op het discussieforum Me Judice en een Kamerlid aan toenmalig pensioenminister Carola Schouten vroeg wat zij daarvan vond, schreven de ambtenaren alleen dat de samenvatting niets nieuws bevatte. Zo ontweek de minister dus elk commentaar.)

Geen losse flodders

Agnes Joseph valt nu ook de tweede berekening – over het tempo waarin het pensioenfonds de individuele pot mag gaan uitkeren – aan met haar nieuwe kritische Kamervragen. Ieder kwartaal dwingt DNB de pensioenfondsen namelijk om voor de toekomst te rekenen met verse scenario's waarin de rente in het eerste jaar van de prognose steeds binnen een paar maanden daalt tot bijna nul en dan weer heel snel stijgt. Een kwartaal later schuift DNB hetzelfde historisch ongekende scenario drie maanden vooruit naar de toekomst. Nog steeds een razendsnelle dip in de rente in het eerste jaar van de voorspelling, gevolgd door een even snel compleet herstel (boosdoener is misschien het fout

koppelen van de verschillende inflatiecijfers die nodig zijn voor een renteprognose). In de woorden van Jacintha van Bijnen-Den Haag, strategisch pensioenadviseur van verzekeringsmakelaar Aon: 'Nee. Er is niemand die denkt dat dit klopt'.

Net als Van Bijnen-Den Haag was ook Joseph voorheen actuaris, maar dan bij Achmea. Als twee prominente leden van deze beroepsgroep – die toch niet bekendstaat om het afvuren van losse flodders – niets zien in de berekeningen van DNB, is er echt iets aan de hand. En inderdaad, de fouten hebben groot effect op het volgens de nieuwe wet berekende pensioen, niet alleen in dat eerste jaar, maar ook daarna, tot aan het overlijden.

Opmerkelijk trouwens, dat de Autoriteit Financiële Markten (AFM) in navolging van de actuarissen en uw columnist, nu ook opeens komt met dezelfde kritiek op de berekeningen van DNB. Mocht Knot ooit het veld moeten ruimen, dan kan de minister van Financiën mooi AFM-bestuursvoorzitter Laura van Geest benoemen tot diens opvolger, met als argument dat zij heeft bewezen zich onafhankelijk te kunnen opstellen. Maar – met alle respect voor Van Geest – toch zou het niet gezond zijn om wéér een oud-ambtenaar van Financiën te benoemen bij DNB, na alle kostbare rampen onder Knot en zijn voorganger Nout Wellink. Bij DNB is meer deskundigheid vereist.

Terug nog even naar de eerste berekening, die over de tien miljoen pensioenpotten en over hoeveel iedereen heeft gespaard. Het totale bedrag moet natuurlijk overeenkomen met het totale vermogen van de pensioenfondsen. Als die controle zou lukken, zou dat volgens Jospeh – als gezegd – 'een wonder' zijn.

De tweede berekening, over het tempo waarin het pensioenfonds de individuele pot mag gaan uitkeren, is zéker fout, alleen al vanwege het rentescenario dat ieder kwartaal weer terugkomt. De vakbeweging en de bestuurders van de fondsen zijn nu al druk aan het discussiëren over wat te doen zodra die uitkomst lager is dan het resultaat van de eerste berekening. Dan is er 'wisselgeld' waarmee 'solidariteit' met benadeelde groepen kan worden betuigd.

Het grote toverwoord is onzekerheid

Pensioenjurist Mark Heemskerk, hoogleraar aan de Radboud Universiteit, heeft gewezen op de mogelijkheid dat een pensioenfonds het invaarverzoek in het nieuwe stelsel mag weigeren 'op grond van de eisen van beheerste en integere bedrijfsvoering'. Hij stelde de cruciale vraag: 'Is daaraan voldaan indien het ICT-technisch niet (tijdig) mogelijk is?' Dat is ook de nooduitgang van Agnes Joseph: constateer dat invaren technisch onmogelijk is en verklaar de nieuwe wet dan desgewenst alleen van toepassing voor mensen die vanaf 2027 pensioen gaan opbouwen.

'Het grote toverwoord is onzekerheid,' volgens Heemskerk. Dat kan alleen maar betekenen dat het doek moet vallen voor de nieuwe pensioenwet. Er is al 130 miljard euro weggegooid met gokken op de rente en er is de laatste jaren nog extra gegokt om maar te kunnen voorsorteren op de wet. Voor de deelnemers wordt het – anders dan is beloofd – niet inzichtelijker. Wel kost het hen heel veel geld en lopen ze onnodige risico's.

Het nieuwe pensioenstelsel moet een nooduitgang krijgen

Eduard Bomhoff *is oud-hoogleraar economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.*

Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** *mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk* ***HIER*** *. Hartelijk dank!*